

Reflektorfényben a Soproni Szimfonikusok

TESSÉK ODAFIGYELNI!

A közelmúltban, a napi sajtóban történő megjelenése után, elolvastam Dárdai Árpád karnagy úr példázatát, az „Egy elkészedett zenekar víziója” című művét, ami – mondhatom – nem más, mint Sopron jelképe, a vén Tűztorony és a 167 éves múlttal rendelkező Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar mostoha sorsa közötti sarkított párhuzam, egyik felhasználása a másik bajainak ábrázolására. A karnagy úr története, képes beszéd lévén, tiltakozás egy – kívülálló számára aprónak látszó – igazságtalanság ellen, az a bizonyos csepp a pohárban, ami a közelmúltban a soproni zenekart érte a közművelődésre szánt alapösszeg szétosztásakor. Egy pofon volt a sok közül, ugyan kérem, ilyet máskor is kaptak soproni muzsikuskok, minek ennyire dramatizálni? – kérdezhetné bárki. Még egyszer mondjuk: ezzel a cseppel, úgy látszik, betelt a pohár, kifolyt a víz. Akár akarjuk, akár nem, Dárdai karnagy úr és zenekara reflexiója jelzés értékű a koncepciódús új kapuöröklőknek, akik, lévén szakértők, új tornyokat kívánnak látni, s új toronyépítőket jutalmaznak bőkezűen. Egyetlen arisztokratikus kézmozdulattal elhárítani valaki, valakik kérelmét, azaz kihúzni a támogatandók listájáról Sopron város zenei életének tisztességes jogfolytonosság jegyében működő együttesét – enyhén szólva figyelemfelkeltő, sokat mondó cselekedet. Köztudott, hogy szűk látókörű, szűkös világunkban, amikor Adyval szólva „a máglyák még ki se hültek”, s „régizászlós még sok orom, röpdös babona és turul”, a „nagy piros lelkek, szándékok, célok és hitek, vágyak” rendre zátonyra futnak, megfeneklenek. „A kultúra felkent helyi őrei” (Dárdai) jóvoltából mindenki előtt ajtók nyílnak előbbre jutáshoz. Igaz. Pályázni kell annak rendje-módja szerint. Ennyi az egész. Természetesen van, aki picike rásegítéssel, támogatottsággal jóval szélesebb ajtónyíláson megy be a pályázatok elbírálók előszobájába, mint a többi pályázó. Ha pedig nem az a cél, hogy azé legyen az elsőbbség, aki szebbet teremt (Bartók), minden veszve van. Jól tudjuk, mint Ernst Roth zeneműkiadó is tudott: sok eszes fő és sok szorgos kéz kell ahhoz, hogy a muzsika eljusson a tömegekhez. (Lackner Kristóf valami ehhez hasonlót állított általános vonatkozásokban: a város erejét nem a falak vastagsága adja, hanem a benne élő, munkálkodó értelmes emberek száma). Köztudott, hogy a zene nehezen kezelhető árucikk, mert nincs elfogadott, kialakított ára, mint van a többi hétköznapi árunak: éppen ezért meglehetősen erőfeszítésekkel nyomakodik be a piacra (ha még van némi ereje, s ha még van

piac). „Több ezer évig úgy látszott, hogy a muzsikának és a pénznek semmi közük egymáshoz” – állította Ernst Roth. E muzsika mindig szerény művészeti ág volt. A képzőművészetek már aranykorukban is sokkal de sokkal könnyebben meggyeztek a pénz világával, mint amaz Volt rá eset, hogy sok pénz és nagy megbecsülés – ez volt a sorrend. A muzsikát ha meg is becsülték, igazán nagy pénzüsszgekben kifejezhető tiszteletnek sosem örvendett. (Palestrinát bár nagyra tartották, sohasem volt a Szent Péter-templom építőjéhez hasonló rangja). A fix állásban alkalmazott muzsikuskok szerényen éltek, de biztonságban. Igaz, a „zenei inaskodás” fogalmán, gyakorlatán belül csaknem „komornyikká” süllyedtek, s arra ítéltettek, hogy a libériához kapcsolják megélhetésük biztonságát. Méltóságukat veszített emberek voltak, akik nyilván úgy érezték, hogy a lehető legmagasabb rendű hivatásra születtek, de a lehető legalacsonyabb rendű állást töltik be. Kimondhatjuk: a muzsika, a muzsikuskok akkor lesz elismerten érettek, nagykorú és szabad, ha nemcsak szavakkal értékelik, hanem meg is fizetik! Nálunk eddig éhbéért dolgoztak a zeneszerek, napszámos krajcárókért, ezt megelőzően úgynevezett társadalmi munkában. A dolgozatók hivatástudatukra hívatkoztak, a zene szeretetére, aminek az volt a lényege: örüljenek, hogy muzsikálhatnak! Ideje lenne ennek az állapotnak véget vetni! A zeneművészet hálával tartozik a műkedvelőknek a zene ápolása, terjesztése terén

végzett tevékenységükért – mondotta a nevezett zeneműkiadó, majd megtoldotta: „emlékművet kellene emelni az amatőr tiszteletére – megérdemelné!” csak van egy bökkenő: minél inkább terjed a „komoly zene” termelése, fogyasztása, minél inkább dolgozni akar, vagy szeretne a műkedvelő, annál inkább zokon veszik tőle, hogy költség- és pénzigényes. Elvileg a zene (a slágerzene kivételével!) valóban összeférhetetlen a pénzzel, a gyakorlatban viszont mindinkább összefonódik vele, s ha nem képes erre, baj van, feszültségek keletkeznek. Akár kisebb-nagyobb robbanások is bekövetkezhetnek, hiszen megint Ernst Roth szavait idézem – „a modern élet brutális követelményei nem élhetnek együtt békésen a magasztosabb emberi célokkal.” A komolyzene területén „minden követelés népszerűtlen, minden követelést rossz néven vesznek, minden követelésnek ellenállnak”. Ismervén a szétosztott pénz összességét, javasoljuk az egyes területek közötti arányosabb arányok megállapítását, a körülmények mérlegelést, a mérlegelési szempontok realisabb, mi több, objektivebb megfogalmazását, a szubjektív kizárását, a döntésekért történő felelősségvállalást, a személyi felelősséget még bizottsági formákban is. az arcatlanság mellőzését, a nyíltságot. A karnagy zenekara nevében tett nyilatkozatában könnyű meglátni, megérezni a rossz közérzetet, a nyugtalan léghőrt. Arra érzékeny emberek máris érzik a hatást... Vezető uraim, tessék odafigyelni!

Nagy Alpár

Vezetői válság a Cseh Filharmonikusoknál

Az amúgy sem felhőtlen német-cseh kapcsolatokat tovább bonyolította Gerd Albrecht év eleji kényszerű távozása a világhírű Cseh Filharmonikusok éléről. A prágai muzsikuskok első ízben dolgoztak külföldi fődirigens irányítása alatt.

Csalódnuk kell azoknak a nemzeti érzelmektől túltengő zenebarátoknak, akik azt remélték, hogy a Hamburgba visszatért Albrecht-tól egy „echte” cseh állampolgár veszi át a karmesteri pálcát. Nyugati lapértékesítések szerint napokon belül aláírja szerződését a filharmonikusokkal Sir Charles Mackerras. A pályáját 1943-ban, Sydneyben a szimfonikus zenekar első oboistájaként kezdő Mackerras az ötvenes években már a BBC Zenekarának karmestereként aratott sikereket.

A Londontól San Franciscóig és Bécestől Sydneyig ünnepezt ausztrál karmester prágai díszpolgárként, túl a 70. születésnapján karrierje talán legizgalmasabb feladatát vállalja el, amikor átmenetileg, vendégdirigensként a cseh muzsikuskokkal kezd dolgozni!

Mrázik G. (Berlin)

Esti Hírlap 1996. június 12., szerda